

וּלְאֶלְמָנָה כְּבַתּוּלָה. וְכוּלְלִין בְּרָכָה זוּ בְּאֶמְצַע. וּלְבִסּוֹף חוֹתֶם הַמְּבָרָךְ, אֲשֶׁר בְּרָא שְׁשׁוֹן וְשִׁמְחָה חֲתָן וְכֻלָּה וְגו', מִשׁוּם יִקְרָא דִּידְהוּ, דְּאִית בֵּיה עֲשָׂרָה אָמוּנִים, (ס"א אָמוּנִים) כְּנֶגֶד עֲשָׂרָה מְאֻמְרוֹת שְׂבָהָן נִבְרָא הָעוֹלָם.

רבי יודאי אמר, שבעה אינון, ששון ושמחה תרין. (סד. חתן תרי. וכלה תלת. גילה ורינה ארבע. דיצה וחדוה

חמש. אהבה ואחווה שש. שלום וריעות שבע). חתן וכלה תלת.

אהבה ואחווה שלום וריעות שבע.

רבי חנינא, פריש כל חד וחד על קיומיה, ששון חד. שמחה ב'. חתן ג'. וכלה ד'.

ומוסיף, גילה ה'. דיצה ו'. אהבה ז'. ואחווה ח'.

שלום ט'. וריעות י'. דהא אינון עשרה, כנגד מאמרות, שבהן נברא העולם. ואית

בברכה זו ה' קולות, שבהן נתנה התורה. וכוילן יורשת פלה בתולה בכרכות. דהא היא ראוייה. ואלמנה אינה ראוייה.

כל העם אשר בשער, זו סנהדרי גדולה, שהיו שם. כמה דאת אמר, (ש"ב כג טו) מי ישקני

מים מבור בית לחם אשר בשער. והזקנים עדים, אלו תלמידי חכמים והפרנסים. וכוילן

ברכו ברכה זו להם, דהא פרנס הדור היה, ומנו. אבצן מבית לחם.

ותקראנה לו השכנות שם לאמו ילד בן לנעמי. רבנן פתרין קרא, בהאי

דכתיב, (שמות כב כה) אם חבל תחבל שלמת רעף עד בא השמש תשיבנו לו. האי קרא בנשמה

של אדם מדבר, בזה העולם. (ובגופו בשהולך לבית עולמו, בנשמה בזה העולם) מלמד, שנשמתו של אדם

יוצאת בכל לילה ולילה, והקדוש ברוך הוא ממשפן אותה, ולמחרתה משיב אותה לחיקו של אדם.

לילה ולילה, והקדוש ברוך הוא ממשפן אותה, ולמחרתה משיב אותה לחיקו של אדם.

פרי הגפן לאלמן ולאמנה כבתולה, וכוללים ברכה זו באמצע, ולבסוף חותם המברך: אשר ברא ששון ושמחה חתן וכלה וגו', משום הכבוד שלהם, שיש בו עשרה אמונים (אמונים), כנגד עשרה מאמרות שבהם נברא העולם.

רבי יודאי אמר, שבעה הם. ששון ושמחה - שנים. (אחד. חתן - שנים. וכלה - שלשה. גילה ורינה - ארבעה.

דיצה וחדוה - חמשה. אהבה ואחווה - ששה. שלום וריעות - שבעה). חתן וכלה - שלשה. אהבה ואחווה שלום

וריעות - שבעה. רבי חנינא פריש כל אחד ואחד על מקומו. ששון אחד. שמחה ב'. חתן ג'. וכלה ד'. ומוסיף, גילה ה'. דיצה ו'. אהבה ז'.

ואחווה ח'. שלום ט'. וריעות י'. שהרי הם עשרה כנגד מאמרות שבהם נברא העולם. ויש בברכה

זו חמשה קולות שבהם נתנה התורה, וכלם יורשת פלה בתולה בכרכות, שהרי היא ראוייה,

ואלמנה אינה ראוייה. כל העם אשר בשער - זו סנהדרי גדולה שהיו שם, כמו שנאמר

(שמואל-ב כג) מי ישקני מים מבור בית לחם אשר בשער. והזקנים עדים - אלו תלמידי חכמים

והפרנסים. וכלם ברכו ברכה זו להם, שהרי פרנס הדור היה, ומי

הוא? אבצן מבית לחם. ותקראנה לו השכנות שם לאמו ילד בן לנעמי (רות ד). חכמים

פותרים הפסוק בזה שכתוב (שמות כב) אם חבל תחבל שלמת רעף עד בא השמש תשיבנו לו.

הפסוק הזה בנשמה של אדם מדבר בזה העולם. (ובגופו בשהולך לבית עולמו, בנשמה בזה העולם) מלמד

שנשמתו של אדם יוצאת בכל לילה ולילה, והקדוש ברוך הוא ממשפן אותה, ולמחרתה משיב אותה לחיקו של אדם.

לילה ולילה, והקדוש ברוך הוא ממשפן אותה, ולמחרתה משיב אותה לחיקו של אדם.

לילה ולילה, והקדוש ברוך הוא ממשפן אותה, ולמחרתה משיב אותה לחיקו של אדם.

לְפִיכֶם צָרִיף הָאָדָם לְהַפְקִיד
נִשְׁמָתוֹ לְיוֹצְרוֹ, וְקוֹרָא חַד פְּסוּקָא אַחַד
שֶׁל רַחֲמִים, כְּגוֹן (תהלים לא) בִּידֶךָ
אֶפְקִיד רוּחִי פְּדִית אֹתִי ה' אֵל
אֲמַת. והואיל והיא בפקדון - אף
על פי שהיא מחיבת בכמה
חובות, הקדוש ברוך הוא משיב
אותה לחיקו של אדם.

כְּעֵנֵן זֶה צָרִיף לְהַתְנַהֵג בְּמִדּוֹתָיו
שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלִלְכֹת
בְּדַרְכָּיו, שְׂכָתוֹב (דברים כח) וְהִלְכֹת
בְּדַרְכָּיו. שְׁהִרִי נִשְׁמָתוֹ פְּקִדוֹן
בְּיָדוֹ, שֶׁהִיא מִתַּחַת כְּפֵא הַכְּבוֹד,
וְהוּא נוֹצֵר מִטְּפָה סְרוּחָה. הִרִי
פְּקִדוֹן נִשְׁמָתוֹ בְּיָדוֹ.

וְכַתוּב אִם חָבַל תַּחְבֵּל שְׁלֹמֹת
רַעַךְ, אִם חָבַלְתָּ מַעֲשֵׂיךָ וְלִכְלַכְתָּ
נִשְׁמָתְךָ, שֶׁהוּא מְאוּר לְבוֹשׁוֹ שֶׁל
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהוּא רַעַךְ
וְרַע אָבִיךָ - עַד בֵּא הַשְּׁמֶשׁ,
כְּשִׁיגִיעַ זְמַנְךָ לְהַפְטֵר מִהָעוֹלָם,
תְּשִׁיכְנֶנּוּ לוֹ, שְׂכָתוֹב (קהלת יב)
וְהַרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר
נִתְּנָה. תְּנָה לוֹ כְּמוֹ שֶׁנִּתְּנָה לְךָ.

אִם חָבַל תַּחְבֵּל. אִם חָבַל אָדָם
מַעֲשָׂיו, לְאַחַר כֵּן כְּשִׁיגִיעַ שְׁעָתוֹ,
מֵרַב חוּבוֹתָיו לְקוֹנוֹ, חוֹבֵל אֶת
שְׁלוֹ וְנוֹטֵל נִשְׁמָתוֹ.

לְפִיכֶם כְּתוּב לֹא תַחְבֹּל בְּגַד
אֲלֻמְנָה. מָה הַטַּעַם? הוֹאִיל
וּמִשְׁכַּנְתּוֹ בְּיָדוֹ שֶׁל מְקוֹם, אֵין
צָרִיף לְמַשְׁכֵּן אוֹתָהּ פַּעַם אַחֲרַת,
שְׂכָתוֹב (נחום א) לֹא תִקּוּם פְּעָמִים
צָרָה. כָּל הַנְּפֹשׁוֹת בְּיָדוֹ שֶׁל
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. אִם זָכוּ -
נִכְנָסוֹת בְּמַחְצָתָן שֶׁל הַצַּדִּיקִים
בְּגֵן עֵדֶן. לֹא זָכוּ - נִכְנָסוּ בְּגִיחֵנָם.

רַבִּי נְחוֹנְיָא בְּרִי יוֹסִי אָמַר, מְקוֹם
נִתְּבַצֵּר לָהֶם לְרַשְׁעִים בְּגִיחֵנָם,
וּמִשָּׁם יוֹצְאוֹת וּמְשׁוֹטְטוֹת
נַפְשוֹתָם בְּעוֹלָם וְאֵין לָהֶם
מְנוּחָה, וְחוֹזְרוֹת לְגִיחֵנָם, וּבָאוֹת
לְאַחֲרֵי כֵן, וְנִדְּחוֹת מִשְׁעַרֵי חַיִּים,
וְחוֹזְרוֹת לְעוֹלָם. וּמִי הֵם? אוֹתָם

לְפִיכֶם צָרִיף הָאָדָם לְהַפְקִיד נִשְׁמָתוֹ לְיוֹצְרוֹ,
וְקוֹרָא חַד פְּסוּקָא דְרַחֲמִי, כְּגוֹן (תהלים
לא) בִּידֶךָ אֶפְקִיד רוּחִי פְּדִית אֹתִי ה' אֵל אֲמַת.
וְהוֹאִיל וְהִיא בְּפְקִדוֹן, אִף עַל פִּי שֶׁהִיא
מְחוּיָבֶת בְּכַמָּה חוּבוֹת, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
מְשִׁיב אוֹתָהּ לְחִיקוֹ שֶׁל אָדָם.

כְּעֵנֵן זֶה, צָרִיף לְהַתְנַהֵג בְּמִדּוֹתָיו שֶׁל הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא, וְלִלְכֹת בְּדַרְכָּיו. דְּכַתִּיב, (דברים
כח) וְהִלְכֹת בְּדַרְכָּיו. שְׁהִרִי נִשְׁמָתוֹ פְּקִדוֹן בְּיָדוֹ
שֶׁהִיא מִתַּחַת כְּפֵא הַכְּבוֹד וְהוּא נוֹצֵר מִטְּפָה
סְרוּחָה הִרִי פְּקִדוֹן נִשְׁמָתוֹ בְּיָדוֹ.

וְכַתִּיב אִם חָבַל תַּחְבֵּל שְׁלֹמֹת רַעַךְ, אִם חָבַלְתָּ
מַעֲשֵׂיךָ, וְלִכְלַכְתָּ נִשְׁמָתְךָ, שֶׁהוּא מְאוּר
לְבוֹשׁוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהוּא רַעַךְ וְרַע
(דף קח ע"ב) אָבִיךָ. עַד בֵּא הַשְּׁמֶשׁ, כְּשִׁיגִיעַ זְמַנְךָ
לְהַפְטֵר מִהָעוֹלָם, תְּשִׁיכְנֶנּוּ לוֹ. דְּכַתִּיב, (קהלת יב)
וְהַרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נִתְּנָה. תְּנָה
לוֹ, כְּמוֹ שֶׁנִּתְּנָה לְךָ.

אִם חָבַל תַּחְבֵּל. אִם חָבַל אָדָם מַעֲשָׂיו, לְאַחַר
כֵּן כְּשִׁיגִיעַ שְׁעָתוֹ, מֵרַב חוּבוֹתָיו לְקוֹנוֹ,
חוֹבֵל אֶת שְׁלוֹ, וְנוֹטֵל נִשְׁמָתוֹ.

לְפִיכֶם כְּתִיב, (דברים כד יז) לֹא תַחְבֹּל בְּגַד אֲלֻמְנָה.
מֵאִי טַעַמָא, הוֹאִיל וּמִשְׁכַּנְתּוֹ בְּיָדוֹ שֶׁל
מְקוֹם, אֵין צָרִיף לְמַשְׁכֵּן אוֹתָהּ פַּעַם אַחֲרַת.
דְּכַתִּיב, (נחום א ט) לֹא תִקּוּם פְּעָמִים צָרָה. כָּל
הַנְּפֹשׁוֹת בְּיָדוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אִם זָכוּ,
נִכְנָסוֹת בְּמַחְצָתָן שֶׁל הַצַּדִּיקִים בְּגֵן עֵדֶן. לֹא
זָכוּ, נִכְנָסוּ בְּגִיחֵנָם.

רַבִּי נְחוֹנְיָא בְּרִי יוֹסִי אָמַר, מְקוֹם נִתְּבַצֵּר לָהֶם
לְרַשְׁעִים בְּגִיחֵנָם, וּמִשָּׁם יוֹצְאוֹת
וּמְשׁוֹטְטוֹת נַפְשוֹתָם בְּעוֹלָם, וְאֵין לָהֶם
מְנוּחָה, וְחוֹזְרוֹת לְגִיחֵנָם, וּבָאוֹת לְאַחֲרֵי כֵן,
וְנִדְּחוֹת מִשְׁעַרֵי חַיִּים, וְחוֹזְרוֹת לְעוֹלָם. וּמִאֵן

שֶׁהַפְּגִימוֹ אֶת בְּרִיתָם וְלֹא
נִתְעַסְקוּ בַּפְּרִיָּה וּרְבִיָּה.

עַד שֶׁבָּא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּבִוְנָה
אוֹתָם, וְשׁוֹתֵל וְנוֹטֵעַ אוֹתָם
בְּעוֹלָם. מִשָּׁל לְאָדָם שֶׁנֹּטֵעַ אֵילָן.
רָאָה שֶׁלֹּא הִצְלִיחַ, עוֹקְרוֹ וְשׁוֹתְלוֹ
בְּמָקוֹם אַחֵר. וְכֵן פְּעָמִים רַבּוֹת,
שֶׁפְּתוּב (אִיּוּב לג) הֵן כָּל אֵלֶּה יַפְעֵל
אֶל פְּעָמִים שְׁלוֹשׁ עִם גָּבֵר.

עַל שְׁלֹשָׁה פְּשָׁעֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל
אַרְבָּעָה לֹא אֲשִׁיבֵנו (עֲמוּס ב). (אֲרַבְּעָה
פְּתָחִים חֲזוֹר הָאֲדָם) אַרְבָּעָה פְּתָחִים
בְּשָׂמַיִם, וּבְכָל פְּתָח וּפְתָח
מִמְּנִיָּם. הִרְאֵנוּנוּ רַחֲמָנִים,
וְעָקְרוּ וְשָׁתְלוּ בְּמָקוֹם אַחֵר. אִם
שָׁב בְּתִשׁוּבָה - הִרְאֵנוּנוּ
הִרְחַמְנִים אוֹמְרִים לוֹ: צֵא מִן
הַפְּתָח הַזֶּה, וְנַעֲזוֹר לְךָ שְׁתַּצֵּא מִן
הַפְּתָח הַזֶּה.

בְּדַגְמָא זוּ הַשְּׁנָיִם וְהַשְּׁלִישִׁים.
אִם יָשׁוּב בְּתִשׁוּבָה וְיִרְוִיחַ
כְּבַתְחִלָּה, הִרְי הִרְאֵנוּנוּ שְׁנָיִם
וְשְׁלִישִׁים נַעֲשׂוּ כָּלֵם רַחֲמָנִים
וְיִוְצִיאוּהוּ. אֲבָל אִם יָבֹא לַפְּתָח
הַרְבִּיעִי, לֹא יֵצֵא לְעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר
עַל שְׁלֹשָׁה פְּשָׁעֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל
אַרְבָּעָה לֹא אֲשִׁיבֵנו. וְהֵם אוֹתָם
שֶׁהַפְּגִימוֹ בְּרִית קוֹדֶשׁ.

מַה הַטַּעַם? שֶׁשְּׁנֵינֵנוּ, אָמַר רַבִּי
יוֹסִי אָמַר רַבִּי יוֹדָא, מִפְּנֵי
שֶׁמִּמְעַט אֶת הַדְּמוּת. וּמַנְדִּין
אוֹתָם בְּעוֹלָם הַבַּא, וּמִתְמַעֲטִים
מִעֲשִׂיהֶם לִפְנֵי הַמָּקוֹם, וְעַלִּיהֶם
כְּתוּב (ישעיה סו) וְיֵצְאוּ וְרָאוּ בְּפִגְרֵי
הָאֲנָשִׁים הַפְּשָׁעִים בִּי כִי תוֹלְעֵתֶם
לֹא תָמוּת. שֶׁכָּל הַפּוֹגֵם בְּרִיתוֹ,
כְּבִיכּוֹל כָּאֵלוֹ פּוֹגֵם בְּמָקוֹם אַחֵר.
רַבִּי יוֹסִי פְּתַח, (תהלים קכז) אֲשֶׁרִי
הַגָּבֵר אֲשֶׁר מִלֵּא אֶת אֲשַׁפְתּוֹ מִהֶם
וְגו'. בְּמִתְעַסֵּק בַּפְּרִיָּה וּרְבִיָּה
הַפְּתוּב מְדַבֵּר. מַהוּ לֹא יִבּוֹשׁ כִּי
יְדַבְּרוּ אֶת אוֹיְבָיִם בְּשַׁעַר?

אֵינוֹן. אוֹתָם שֶׁהַפְּגִימוֹ אֶת בְּרִיתָם. וְלֹא
נִתְעַסְקוּ בַּפְּרִיָּה וּרְבִיָּה.

עַד שֶׁבָּא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּבִוְנָה אוֹתָם,
וְשׁוֹתֵל וְנוֹטֵעַ אוֹתָם בְּעוֹלָם. מִשָּׁל, לְאָדָם
שֶׁנֹּטֵעַ אֵילָן, רָאָה שֶׁלֹּא הִצְלִיחַ, עוֹקְרוֹ וְשׁוֹתְלוֹ
בְּמָקוֹם אַחֵר. וְכֵן פְּעָמִים רַבּוֹת. דְּכַתִּיב, (אִיּוּב
לג כט) הֵן כָּל אֵלֶּה יַפְעֵל אֶל פְּעָמִים שְׁלוֹשׁ עִם
גָּבֵר.

עַל שְׁלֹשָׁה פְּשָׁעֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל אַרְבָּעָה לֹא
אֲשִׁיבֵנו (עֲמוּס ו ב). (אַרְבַּע פְּעָמִים חֲזוֹר הָאֲדָם) אַרְבַּע
פְּתָחִים בְּשָׂמַיִם, וּבְכָל פְּתָח וּפְתָח מִמְּוִנִים.
הִרְאֵנוּנוּ רַחֲמָנִים, וְעָקְרוּ וְשָׁתְלוּ בְּמָקוֹם
אַחֵר. אִם שָׁב בְּתִשׁוּבָה, הִרְאֵנוּנוּ הִרְחַמְנִים
אוֹמְרִים לוֹ, צֵא מִן הַפְּתָח הַזֶּה, וְנַעֲזוֹר לְךָ
שְׁתַּצֵּא מִן הַפְּתָח הַזֶּה.

בְּדוּגְמָא זוּ הַשְּׁנָיִים וְהַשְּׁלִישִׁים, אִם יָשׁוּב
בְּתִשׁוּבָה, וְיִרְוִיחַ כְּבַתְחִלָּה. הִרְי
הִרְאֵנוּנוּ שְׁנָיִם וְשְׁלִישִׁים נַעֲשׂוּ כּוֹלֵם
רַחֲמָנִים, וְיִוְצִיאוּהוּ. אֲבָל אִם יָבֹא לַפְּתָח
הַרְבִּיעִי, לֹא יֵצֵא לְעוֹלָם. שֶׁנֶּאֱמַר, עַל שְׁלֹשָׁה
פְּשָׁעֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל אַרְבָּעָה לֹא אֲשִׁיבֵנו. וְאֵינוֹן
אוֹתָם שֶׁהַפְּגִימוֹ בְּרִית קוֹדֶשׁ.

מַאי טַעְמָא, דְּתַנִּינן, אָמַר רַבִּי יוֹסִי אָמַר רַבִּי
יוֹדָא, מִפְּנֵי שֶׁמִּמְעַט אֶת הַדְּמוּת. וּמַנְדִּין
אוֹתָם בְּעוֹלָם הַבַּא, וּמִתְמַעֲטִין מִעֲשִׂיהֶם לִפְנֵי
הַמָּקוֹם. וְעַלִּיהֶם כְּתִיב, (ישעיה סו כד) וְיֵצְאוּ וְרָאוּ
בְּפִגְרֵי הָאֲנָשִׁים הַפּוֹשְׁעִים בִּי כִי תוֹלְעֵתֶם לֹא
תָמוּת. שֶׁכָּל הַפּוֹגֵם בְּרִיתוֹ, כְּבִיכּוֹל, כָּאֵלוֹ
פּוֹגֵם בְּמָקוֹם אַחֵר.

רַבִּי יוֹסִי פְּתַח, (תהלים קכז ה) אֲשֶׁרִי הַגָּבֵר אֲשֶׁר
מִלֵּא אֶת אֲשַׁפְתּוֹ מִהֶם וְגו'. בְּמִתְעַסֵּק
בַּפְּרִיָּה וּרְבִיָּה הַפְּתוּב מְדַבֵּר. מַאי לֹא יִבּוֹשׁוּ
כִּי יְדַבְּרוּ אֶת אוֹיְבָיִם בְּשַׁעַר.